

Captain of industry: Jan van Charante

“Ondernemen is innoveren, creëren,” is de mening van Jan van Charante, CEO van de N.V. TON Group. “Wat ik samen met familie en vrienden heb opgebouwd is ontstaan uit mogelijkheden die ik zelf heb gecreëerd. Zo is ’t VAT ontstaan. In mijn werk ben ik steeds nieuwe richtingen ingeslagen. Daarbij heb ik mij laten inspireren door wat Suriname te bieden heeft aan natuur, cultuur, tradities of door een maatschappelijke behoefte.”

De toerist, zakenman, stagiaire of student die neerstrijkt op het terras van Sidewalk Café ’t VAT, heeft er meestal geen besef van dat achter dit gezellige terras een veelomvattende onderneming schuil gaat met een boeiende geschiedenis die van grote invloed is op de ontwikkeling van de toerismesector in Suriname. Een *trendsetter*. Met de Stichting Bedrijfsgezondheidszorg, waar N.V. TON ook leiding aan geeft, wil

Jan van Charante hetzelfde bereiken in de gezondheidszorg.

“Sidewalk cafe ’t VAT is een uit de hand gelopen hobby”, zoals Jan van Charante het zelf graag aangeeft. Van jongs af wilde hij arts worden. Dit doel heeft hij ook bereikt, eerst als huisarts (1977) en later door verdere specialisatie als bedrijfsarts (1990). Maar dit doel leidde ook tot het ontstaan

Het ontstaan van de pagara estafette

“De pagara estafette, een groots gebeuren bij SURIFESTA, is niet zo maar tot stand gekomen. Als bestuur van de Stichting SURIFESTA hebben we drie jaar moeten praten, overleggen, onderhandelen. Het afschieten van pagara’s ter afsluiting van het oude jaar is traditie. Veel bedrijven, in de Domineestraat, aan het Kerkplein, deden dit al met een grote pagara bij het sluiten van het bedrijf op 31 december. Maar de traditie wil dat die pagara wordt opgehangen, niet neergelegd. Met de laatste knal wordt geluk, wijsheid en geld het nieuwe jaar ‘ingeschoten’. Maar die laatste knal moet dus niet bij je buurman, je concurrent, terecht komen! En het geld moet ook niet op straat komen te liggen. Dus hoe doe je dat nu als de pagara op de grond wordt gelegd? Uiteindelijk gingen alle bedrijven overstag. De eerste pagara estafette werd afgeschoten in de Domineestraat. Dat werd steeds uitgebreider. Niet lang na de Domineestraat volgde ’t VAT en omgeving.

Diegenen, die deze ontwikkeling en de achterliggende visie niet kennen, zijn heel gauw geneigd om deze toeristische trekpleister, die moeizaam opgebouwd werd en op CNN wereldwijd werd vertoond, te willen wijzigen en daarmee verloren te laten gaan. Immers het bedrijfsleven heeft dit evenement, op basis van de behoefte van de toeschouwers en toeristen, opgebouwd tot het succes dat het nu ongetwijfeld is.”

van ’t VAT. Als jonge arts in dienst van het Ministerie van Volksgezondheid maakte hij er samen met zijn vrienden en kennissen een traditie van om de werkweek af te sluiten –toen nog op zaterdag– met een gezellig samen zijn en een flinke borrel tot soms in de late uurtjes. Dit werd al gauw verplaatst naar het huis van zijn ouders aan de Kleine Waterstraat –nu ’t VAT– waar provisorisch een bar werd gebouwd. De ‘zakelijke’ kant was toen vergelijkbaar met de houten geldlade van de chinese winkel op de hoek. Maar de kiem was gelegd. In 1981 werd ’t VAT officieel geopend met aan het einde van het jaar de eerste “Owru Yari viering” die uit zou groeien tot het grote nationale ‘end of the year’ feest, dat vanaf 1997 als SURIFESTA door het leven gaat. In latere jaren werd ’t VAT tweemaal uitgebreid en verbouwd; hotel Zeelandia Suites gebouwd; het Suriname Jazz Festival georganiseerd; en Europcar Car Rentals opgezet. In 1998 behaalde ’t Vat de hoogste nationale onderscheiding op het gebied van toerisme door de toekenning van de Fernand de Rooy Tourism Award. Een uit de hand gelopen hobby is uitgegroeid tot een nationaal en internationaal toeristisch gebeuren.

“Vanaf begin december zijn alle vluchten vanuit Amsterdam volgeboekt en zitten de hotels vol met toeristen uit het buitenland die SURIFESTA willen beleven.”

Jan: “Na de opening van ’t VAT sloten we 1981 af met de eerste oudejaarsviering met kennissen in de discotheek van ’t VAT. Ook dat groeide uit en in 1987 organiseerden we de eerste ‘street party’, nadat het plein bij ’t VAT, toen nog de bushalte, te klein was geworden. Maar vanaf midden december bestonden er al traditioneel meer activiteiten: de Nationale Volkskerstzang, het kerstconcert georganiseerd door De Surinaamsche Bank, de Kerstbraderie, oudejaarsfeest van Het Park en natuurlijk het traditioneel afschieten van pagara’s. Vorig jaar beleefden we de 50ste editie van de Nationale Volkskerstzang! We moeten niet vergeten dat de viering van Owru Yari geworteld is in onze culturele traditie. Vanuit die tradities hebben wij SURIFESTA kunnen opbouwen. In de loop der jaren kwamen er naast ’t VAT ook andere bedrijven die daarin geïnteresseerd raakten: Krasnapolsky, Galaxy, PARBO, Fernandes, Tori Oso, waardoor er meer oudjaars evenementen en ook op andere locaties werden georganiseerd. In 1997 richtten we de Stichting SURIFESTA op om alle activiteiten te coördineren, uit te breiden en te promoten. Het Stichtingsbestuur heeft zich ook ingezet om de Owru Yari pagara estafette van de grond te krijgen. We geven een SURIFESTA kalender uit, zijn op radio en televisie te volgen en er zijn apps zodat iedereen via zijn smartphone of ipad kan volgen ‘where to be’. Ieder evenement dat bewezen heeft duurzaam te zijn en zich aan de kritische normen houdt, wordt opgenomen in onze promotie. Veel toeristen komen in de decembermaand uit Nederland, met

Surinaamse roots. Er wordt wel gesproken van ‘heimwee’ toeristen. Maar ook dat is aan het veranderen. De volgende generatie komt nu in beeld die meer op ‘ontdekkingsreis’ gaat en ook meer van Suriname wil zien. Dat geeft weer nieuwe mogelijkheden voor de sector. Een ontwikkeling, die voorname-lijk op het conto van de private sector toegeschreven kan worden.

“De toerismesector kan niet groeien op basis van twee pieken per jaar. We moeten er naar toe werken dat we een spreiding hebben van evenementen en attracties over het gehele jaar.”

Jan: “Niets is zo slecht voor een hotel, restaurant, lodge of river ressort, om een piek te hebben van een of twee maanden en daarna ‘leeg’ te staan. Daarom is het ‘Crop Over festival’ in Barbados zo belangrijk, of ‘Carnaval in Brazilië. Curaçao organiseert aan het einde van haar hoogseizoen het ‘North Sea Jazz Festival Curaçao’. Door op een bepaald moment een hype te maken speel je als land met jouw attracties in op de belangstelling van de reiziger/toerist en wordt er goed gebruik gemaakt van de promotie die voor dat specifieke evenement gevoerd wordt. Zo zou Suriname ook op internationale beurzen gepromoot moeten worden. In Suriname hebben we veel mogelijkheden hiervoor. Het *Suriname Cultural Heritage Festival* in Commewijne in maart, de *Avondvierdaagse* in april, het *Suriname Jazz Festival* in oktober. Onze *Avondvierdaagse* is enorm gegroeid in de afgelopen jaren. Het heeft de mogelijkheid van een groots intercultureel evenement dat deelnemers en toeschouwers van ver buiten onze grenzen trekt. Ook het *Suriname Cultural Heritage Festival* krijgt steeds meer belangstelling. ’t VAT geeft al ondersteuning aan deze evenementen door sponsoring, en door mee te denken en ideeën aan te dragen hoe ze kunnen groeien. Andere bedrijven uit de sector doen hetzelfde, waaronder Torarica. We zien alleen dat de overheid ver achter blijft.”

Vanaf 2002 organiseert de Stichting Suriname Jazz Festival (SSJF) in oktober het *Suriname Jazz Festival* als niche markt in de toerismesector. Ook hier vervult ’t Vat de functie van initiator en creator, zelfs nadat in een eerdere poging een aantal sponsors zich terugtrokken. Suriname zou nog niet zo ver zijn. Het eerste festival opende met onze eigen Jazz Diva Denise Jannah in hotel Torarica. In opeenvolgende jaren traden zowel groepen uit Suriname als uit het buitenland op. Met de Ambassades van de Verenigde Staten, Brazilië en Nederland wordt samengewerkt om onder meer door sponsoring ook artiesten uit het buitenland te laten optreden. Ook de Conseil Regional en General uit Frans Guyana ondersteunen deze initiatieven en dit jaar zullen ook lokale Braziliaanse groepen optreden.

Jan: “Ook het Jazz Festival heeft een eigen, Surinaamse identiteit gekregen. Die eigen

identiteit vindt dan zijn oorsprong in onze Kaseko muziek en de Kaseko jazz die daaruit is ontstaan. Dit jaar komt Ronald Sniijders hiervoor speciaal naar het twaalfde jazz festival. We hebben veel jong talent en jonge, veelbelovende groepen. De Stichting Suriname Jazz Festival, die naast het festival als tweede doel educatie heeft, is een samenwerking aangegaan met de volksmuziekscholen en het conservatorium.

Al deze evenementen maken deel uit van onze culturele traditie en kunnen een grote stimulans betekenen voor toerisme. Hetzelfde geldt voor het *Moengo Festival* dat nu voor het tweede achtereenvolgende jaar wordt georganiseerd. Het is daarom onbegrijpelijk dat de overheid wel voor miljoenen heeft gespendeerd aan CARIFESTA, maar niet, of onvoldoende, investeert in onze eigen ‘culture driven’ evenementen die een veel duurzamere impact hebben op de ontwikkeling van de toerismesector.

Cijfers spreken en het is dan ook jammer dat de statistieken van de Stichting Toerisme Suriname niet goed worden geanalyseerd. Het aantal toeristen in augustus 2012 (27.356) groeide met 22% ten opzichte van augustus 2011 (22.398). De groei van het aantal toeristen in augustus 2013 (31.356) ten opzichte van augustus 2012, de CARIFESTA maand, bedroeg slechts 16%. Bovendien blijkt dat 60% van die groei (2.396) afkomstig is van toeristen uit NIET-Carifesta landen: Frans Guyana/ Nederland+Europa.”

“Er moet ook een goede spreiding komen van toeristische producten en attracties over alle districten.”

Jan: “Als arts in dienst van Volksgezondheid (1978/1979) was ik op veel plaatsten gestationeerd: van Albina tot Nickerie en in Brokopondo. Ik doorkruiste het hele land. Op deze tochten ontdekte ik welke geweldige mogelijkheden wij in alle districten van Suriname hebben om het toerisme tot ontwikkeling te brengen. Het eerste wat ik in 2009 deed als toenmalige voorzitter van de Stichting Toerisme Suriname, was het organiseren van de eerste Toerisme Beurs in Torarica. Alle districten werden uitgenodigd om te participeren. Voor het eerst hadden toen ondernemingen, maar ook de districtscommissariaten, uit onder andere Coronie, Nickerie, Para, Brokopondo, Commewijne, de gelegenheid om te tonen wat hun district voor de toerist te bieden had. Dat was echt een *eye opener*.

We hebben beschermde gebieden, bijzondere beheersgebieden, het Centraal Natuurreservaat en onze mangrove bossen, allemaal gebieden waar ecotoerisme zich zou kunnen ontwikkelen. De River ressorts zijn in opkomst, maar nog niet goed georganiseerd en gepromoot. Het stuwmeer heeft ook veel mogelijkheden rondom. Paramaribo heeft –nog steeds – prachtige architectuur. Maar de stadstoer kan veel interessanter worden gemaakt, door bijvoorbeeld een app in vijf talen aan te bieden die de toerist de geschiedenis vertelt van elk gebouw.

Zo kunnen we doorgaan met het opsommen van mogelijkheden.”

De toerismebeurs zoals die de eerste keer is opgezet, heeft echter geen *follow-up* gekregen.

Jan: “De Minister van Transport, Communicatie & Toerisme zou, samen met zijn collega van Regionale Ontwikkeling, alle Districtscommissarissen moeten uitnodigen om uiteen te zetten wat de mogelijkheden zijn van ‘hun’ districten, welke ideeën er leven en hoe de overheid activiteiten en initiatieven kan ondersteunen. Uiteraard zal dit alleen lukken indien men inziet dat de

Private Sector de motor is van de economie en ook in de ‘drivers seat’ dient plaats te nemen. Als we de toerismesector echt willen ontwikkelen is er geen ruimte voor vriendsjespolitiek en nepotisme. Wel voor goede Publiek-Private Partnerschappen. SURIFESTA werd in de beginjaren volledig ondersteund door de toenmalige Minister van TCT, Dick de Bie. Het was toen ook een goed gebruik dat de pagara bij ‘t VAT werd ontstoken door de Minister van TCT of een andere hoge Regeringsfunctionaris. Hiermee werd ook symbolisch het nationale karakter van dit feest benadrukt. In de afgelopen jaren is er echter niets meer over-

gebleven van dit PPP. We hebben zelfs een dieptepunt bereikt in deze samenwerking als gevolg van gebrekkig inzicht en visie en een duidelijke miskenning van het creatief vermogen van het bedrijfsleven van de kant van de overheid.”

“Als ondernemer ervaar je vaak: als één deur sluit, gaat een ander open. Maar je moet die andere deur wel zelf openen.”

Jan: “Door omstandigheden word je vaak gedwongen een nieuwe richting in te slaan. Daarin liggen juist de grootste uitdagingen voor een ondernemer. Omstandigheden waar ik als arts mee werd geconfronteerd hebben er uiteindelijk toe geleid dat ik in 1989 de Stichting Bedrijfsgezondheidszorg (BGZ), heb opgericht. Als arts gestationeerd in Albina, had ik een groot werkgebied dat reikte van Galibi tot Bigiston. Mijn dienstauto en dienstboot die ik nodig had voor mijn werk werden echter gevorderd voor de verkiezingscampagne van 1980. Dat weigerde ik, met ontslag – hoe onrechtmatig ook – tot gevolg. Een voorbeeld van politieke besluitvorming die niet in het belang van de volksgezondheid was. Ik nam toen het besluit om een eigen polikliniek te openen. En weldra ging er een nieuwe deur open bij de Energiebedrijven Suriname. Snel merkte ik, mede gezien mijn ervaring bij de SML in Wageningen, dat een aantal klachten en ziekteverzuim, geen medische oorzaak hadden maar te maken hadden met de werkomstandigheden. In 1987 ging ik terug naar Nederland voor specialisatie en was BGZ een feit. Ik startte met een aantal bedrijven: Randoe, N.E.N., Shell, Batco, Sunecon, en ‘t VAT zelf natuurlijk. Dit jaar bestaat de Stichting Bedrijfsgezondheidszorg (Stichting BGZ) 25 jaar en is uitgegroeid tot een stevig bedrijf, met naast de Bedrijfsmedische Dienst, ook een adviesorgaan voor bedrijfsgezondheidszorg.

In Suriname hebben zich nu slechts drie artsen gespecialiseerd in de bedrijfsgeneeskunde, waarvan twee bij de Stichting. Vanuit mijn opleiding in Nederland en het feit dat er twee artsen werken bij de Stichting, ben ik geaccrediteerd om vanuit BGZ bedrijfsgeneeskundigen op te leiden. De behoefte hieraan is groot in Suriname. Vele malen heb ik het Ministerie van Volksgezondheid een partnerschap aangeboden om ten minste vier artsen op te leiden. Tot nog toe is het Ministerie daar niet op ingegaan. In de achterliggende jaren is mij steeds weer gebleken dat de Overheid niet – of onvoldoende – inspeelt op de mogelijkheden die Publiek-Private Partnerschappen bieden voor onze nationale ontwikkeling, ongeacht de sector.”

“Als ondernemer maakt het niet uit in welke sector je actief bent. Waar het om gaat is wat je er toe beweegt om te ondernemen.”

Jan: “Als bedrijfsgeneeskundige heb je in je werk een duidelijke relatie met het milieu.

Het milieu in de zin van de directe woon- werkomgeving en het natuurlijk milieu. In Albina al werd ik geconfronteerd met milieuvervuiling. In Wageningen kreeg ik werknemers op mijn poli met duidelijk neurologische klachten. Niet alleen de gewassen, maar ook de mensen werden daar met de pesticiden bespoten. In het hele land hebben we te maken met industriële vervuiling. Maar we hebben geen milieuwet. De wetten die er zijn geven onvoldoende bescherming tegen vervuiling en de gevolgen van het gebruik van pesticiden, oplosmiddelen, zware metalen of kwik. Noch de Hinderwet, noch de Politie strafwet worden nageleefd, waardoor er veel geluidsoverlast is. En de gevolgen ondervinden wij als burgers van dit land. En wat niet goed is voor ons is ook niet goed voor de toerist.

Als ondernemer in de toerismesector heb ik steeds de mogelijkheden die zich voordeden creatief en innovatief benut. Vaak creëer je die mogelijkheden zelf zonder dat je er zelf van bewust bent. Als je dan terug kijkt merk je dat je heel wat hebt opgebouwd en *trendsetter* bent geworden. Toen wij begonnen met ‘t VAT was er nog slechts één ander terras, Orlando’s Coffeeshop op het Kerkplein. Nu kijk je om je heen en zie je hoe het uitgangscentrum is gegroeid: de Kleine Waterstraat, Van Rooseveltkade, Van Sommelsdijkstraat, Wilhelminastraat. En die ontwikkeling gaat door.

De Stichtingen die door mij zijn opgebouwd voor de ontwikkeling van het toerisme: Stichting SURIFESTA en Stichting Suriname Jazz Festival, van de laatste ben ik nog voorzitter, worden langzaam overgeno-

men door de jonge generatie. Dat is goed. Het werk gaat door. En er is nog heel veel te doen voordat wij kunnen zeggen dat Suriname echt een toeristische bestemming is voor bezoekers uit alle delen van de wereld. En met de Stichting Bedrijfsgezondheidszorg blijven we aan de weg timmeren in het belang van mens, gezondheid en milieu.”--

OCCUPATIONAL HEALTH FOUNDATION
(Stg. Bedrijfsgezondheidszorg)

THE Health Professionals for Medical Services,
Health Insurance, Absence Management,
Monitoring and Reduction of Healthcare Costs.

www.bgzsuriname.org
T: +597441012 E: stg-bgz@sr.net

